

(กสม. แถลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ ครั้งที่ 2/2568)

กสม. แนะนำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมแก้ไขปัญหาสิทธิเด็ก สิทธิทางการศึกษา

กรณีเด็กไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร หรือไม่มีสัญชาติไทย

- ตรวจสอบกรณีนักกิจกรรมจังหวัดชายแดนภาคใต้ถูกฟ้องปิดปาก

ย้ำหน่วยงานความมั่นคงต้องเปิดพื้นที่ให้ประชาชนใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นอย่างสันติ

- มีท่าทีกรณีครู ตชด.ฟ้องถูกกล่าวหากระเปิดและยิงซ้ำจนเสียชีวิต เร่งให้นำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษโดยเร็ว

วันศุกร์ที่ 17 มกราคม 2568 เวลา 14.00 น. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) โดยนายสันต์ ภัยหลิกดิ์ และนางสาวศยามล ไกยูรวงศ์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แถลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ครั้งที่ 2/2568 โดยมีวาระสำคัญ 3 วาระ ดังนี้

1. กสม. แนะนำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมแก้ไขปัญหาสิทธิเด็ก กรณีเด็กไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร หรือไม่มีสัญชาติไทยเข้ารับการศึกษาในประเทศไทย

นายสันต์ ภัยหลิกดิ์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เปิดเผยว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้ติดตามสถานการณ์ปัญหากรณีเด็กไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยเข้ารับการศึกษาในประเทศไทย ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับปัญหาสถานะบุคคล สิทธิอาศัยอยู่ในราชอาณาจักร รวมถึงสิทธิด้านสาธารณสุข จึงได้หยิบยกประเด็นดังกล่าวขึ้นเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน

กสม. ได้พิจารณาเอกสาร ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ หน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน บุคคล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรายงานการลงพื้นที่ ตลอดจนบทบัญญัติของกฎหมายและหลักสิทธิมนุษยชนแล้ว เห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 รับรองสิทธิของเด็กทุกคนให้ได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2548 ได้ขยายโอกาสทางการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย ให้ทุกคนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยสามารถเข้าเรียนได้ โดยไม่จำกัดระดับ ประเภท หรือพื้นที่การศึกษา รวมทั้งการรับเข้าเรียน ลงทะเบียน นักเรียน นักศึกษา การออกหลักฐานทางการศึกษา และให้จัดสรรงบประมาณอุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายรายหัวให้แก่สถานศึกษาในอัตราเดียวกันกับค่าใช้จ่ายที่จัดสรรให้แก่เด็กไทย ยกเว้นผู้หนีภัยจากการสู้รบให้จัดการเรียนในพื้นที่ สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR) และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (CRC) ที่ได้รับรองสิทธิของเด็กทุกคนให้ได้รับโอกาสทางการศึกษา ลดอัตราการออกจากโรงเรียนกลางคัน และคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลพบว่า เด็กต่างด้าวแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ที่มีปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงสิทธิทางการศึกษา ได้แก่ (1) เด็กที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (2) เด็กถูกหลอกลวงแรงงานสัญชาติกัมพูชา ลาว เมียนมา และเวียดนาม (3) เด็กสัญชาติกัมพูชา ลาว และเมียนมา ที่เดินทางโดยลำพังด้วยเหตุผลทางการศึกษา (4) เด็กที่เดินทางไปกลับตามชายแดน และ (5) เด็กพื้นที่พักพิงชั่วคราว

กสม. พิจารณาแล้วเห็นว่า การจัดการศึกษาเด็กไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย มีปัญหาสองกรณี ได้แก่ (1) กรณีการรับนักเรียนนักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษาของรัฐ เด็กไม่สามารถเข้าถึงสิทธิทางการศึกษาเท่าที่ควรหรือค่อนข้างลำบาก ด้วยอุปสรรคหรือข้อจำกัดของสถานศึกษา หรือหน่วยงานต้นสังกัดเรียกหลักฐานเกินความจำเป็นหรือไม่จัดทำบันทึกแจ้งประวัติบุคคล เพื่อนำมาลงหลักฐานทางการศึกษา และมีการดำเนินการที่ไม่สอดคล้องตามระเบียบ ประกาศ และแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องสำหรับการจัดการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย อย่างไรก็ตาม ปัญหาสถานะบุคคลหรือการเข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมายเป็นคนละกรณีกับสิทธิทางการศึกษาของเด็ก การที่สถานศึกษาไม่รับเด็กเข้าเรียนเนื่องจากสถานะดังกล่าวและข้อจำกัดเรื่องภาษาในการสื่อสาร ย่อมส่งผลกระทบต่อสิทธิทางการศึกษาและสิทธิเด็ก และ (2) กรณีศูนย์การเรียนรู้เด็กต่างด้าว ซึ่งทำหน้าที่ดูแลเด็กให้สามารถเข้าถึงสิทธิด้านการศึกษาตามความต้องการ และช่วยปกป้องคุ้มครองเด็ก รวมทั้งแบ่งเบาภารกิจของรัฐในการจัดการศึกษา ยังมีข้อจำกัดบางประการที่ทำให้ไม่สามารถจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามกฎหมายได้ เช่น ผู้ขอจัดการศึกษาต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย ต้องเป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการรับรอง ขณะที่เด็กและผู้ปกครองต้องการเรียนหลักสูตรของต่างประเทศ เพื่อกลับไปเรียนต่อหรือใช้ชีวิตในประเทศต้นทาง เป็นต้น ทั้งนี้ รัฐควรส่งเสริมการจัดการศึกษา โดยคำนึงถึงมิติต่างๆ อย่างรอบด้าน อาทิ ด้านมนุษยธรรม สิทธิมนุษยชน ความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคม

ส่วนประเด็นสถานะบุคคลของเด็กถูกหลอกลวงแรงงานสัญชาติกัมพูชา ลาว เมียนมา และเวียดนาม และเด็กสัญชาติกัมพูชา ลาว และเมียนมา ที่เดินทางโดยลำพังด้วยเหตุผลทางการศึกษาและการอาศัยอยู่ในราชอาณาจักร เห็นว่า รัฐควรกำหนดมาตรการที่เหมาะสมในการให้สิทธิอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว และให้เด็กจัดทำทะเบียนประวัติและบัตรประจำตัวตามสถานะที่เป็นจริงเพื่อให้เด็กตกอยู่ในภาวะไร้รัฐไร้สัญชาติ เพื่อปกป้องคุ้มครองเด็กจากการแสวงหาผลประโยชน์ และเห็นว่า เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการประชากรในประเทศ และการพิสูจน์ทราบตัวบุคคล ประกอบกับประเทศไทยกำลังเผชิญกับโครงสร้างประชากรวัยแรงงานลดลง และอาจขาดแคลนแรงงานในอนาคต เมื่อประเทศไทยได้จัดสรรงบประมาณสนับสนุนเป็นค่าใช้จ่ายรายหัวให้เด็กกลุ่มดังกล่าวอยู่แล้ว หากรัฐกำหนดมาตรการส่งเสริมให้ได้รับโอกาสในการทำงานในประเทศไทยย่อมเป็นปัจจัยสนับสนุนการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจและเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน เนื่องจากสามารถสื่อสารภาษาและเข้าใจวัฒนธรรมไทย ทำให้สามารถอยู่ร่วมกับสังคมไทยโดยไม่แปลกแยก

นอกจากนี้ ประเด็นสิทธิด้านสาธารณสุขของเด็กลูกหลานแรงงานสัญชาติกัมพูชา ลาว เมียนมาและ เวียดนาม และเด็กสัญชาติกัมพูชา ลาว และเมียนมา ที่เดินทางโดยลำพังด้วยเหตุผลทางการศึกษา เห็นว่า รัฐยังไม่มีกำหนดขอบเขตการให้สิทธิผ่านระบบการซื้อประกันสุขภาพของเอกชนหรือระบบร่วมจ่าย สำหรับนักเรียนนักศึกษาในราคาที่สามารถเข้าถึงได้ หากนักเรียนนักศึกษาประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยต้อง เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลอาจไม่สามารถเสียค่าบริการดังกล่าว ประกอบกับโรงพยาบาลต้องให้บริการ ด้านการรักษาพยาบาลแก่เด็กทุกคนทำให้ต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายที่ไม่สามารถเบิกชดเชยค่าบริการ ทางการแพทย์จากแหล่งงบประมาณหรือกองทุนใด ซึ่งอาจเป็นภาระทางด้านงบประมาณและการบริการ สาธารณสุขของประเทศ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว กสม. ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2568 จึงมีมติให้มีข้อเสนอแนะไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการ สรุปได้ดังนี้

(1) ให้กระทรวงศึกษาธิการ จัดให้มีระบบสารสนเทศกำหนดรหัสประจำตัวผู้เรียนในศูนย์การเรียนรู้ เด็กต่างด้าว โดยสำรวจและจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคลในระบบจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคล (Data Management Center: DMC) ให้ครอบคลุมทั้งประเทศ รวมทั้งประสานส่งข้อมูลเด็กให้กรมการปกครอง จัดทำทะเบียนประวัติคนต่างด้าวเช่นเดียวกับนักเรียนนักศึกษารหัส G และให้ปรับปรุงระเบียบ ประกาศ และแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย ที่เป็นอุปสรรค หรือข้อจำกัด รวมทั้ง ให้กำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการรับนักเรียนเพื่อจัด อุปสรรคหรือส่งเสริมการรับนักเรียนนักศึกษาที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย และ สนับสนุนงบประมาณ บุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่ตามแนวชายแดน หรือพื้นที่ที่มีเด็กต่างด้าวเป็นจำนวนมาก ให้สามารถเข้าถึงสิทธิทางการศึกษาในรูปแบบการศึกษาในระบบ หรือขยายห้องเรียนไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ในรูปแบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

(2) ให้กระทรวงมหาดไทยร่วมกับสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประกาศผ่อนผันให้เด็ก ลูกหลานแรงงานสัญชาติกัมพูชา ลาว เมียนมา และเวียดนาม และเด็กสัญชาติกัมพูชา ลาว และเมียนมา ที่เดินทางโดยลำพังด้วยเหตุผลทางการศึกษาที่เข้าเมืองเพื่อวัตถุประสงค์ทางการศึกษาอยู่ในราชอาณาจักร เป็นกรณีพิเศษ และได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ตลอดจนออกประกาศกำหนด เขตพื้นที่ควบคุมและการอนุญาตให้เด็กสัญชาติกัมพูชา ลาว และเมียนมา ที่เดินทางโดยลำพังด้วยเหตุผลทาง การศึกษาออกนอกพื้นที่ควบคุม รวมทั้งให้จัดทำทะเบียนประวัติและออกบัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย ให้กับเด็กลูกหลานแรงงานสัญชาติกัมพูชา ลาว เมียนมา และเวียดนาม และเด็กสัญชาติกัมพูชา ลาว และ เมียนมา ที่เดินทางโดยลำพังด้วยเหตุผลทางการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร

(3) ให้กระทรวงศึกษาธิการร่วมกับกระทรวงสาธารณสุข จัดให้มีระบบประกันสุขภาพแก่นักเรียน นักศึกษาต่างด้าว ให้สามารถเข้าถึงสิทธิด้านบริการสาธารณสุขได้ โดยไม่เป็นภาระเกินควร และให้หารือ สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) กำหนดหลักเกณฑ์การขาย ประกันสุขภาพของบริษัทประกันภัยตามกฎหมายว่าด้วยการประกันวินาศภัยให้แก่ นักเรียน นักศึกษาต่างด้าว

โดยสิทธิประโยชน์ด้านการรักษาพยาบาลที่ได้รับไม่น้อยกว่าสิทธิประโยชน์ด้านการรักษาพยาบาลที่ได้รับจากการทำประกันสุขภาพกับกระทรวงสาธารณสุข ตามแนวทางการประกันสุขภาพของแรงงานต่างด้าว โดยมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 24 กันยายน 2567 ที่ให้คนต่างด้าวสามารถเลือกทำประกันสุขภาพกับกระทรวงสาธารณสุข หรือประกันสุขภาพกับบริษัทประกันภัยได้ เพื่อให้ผู้ปกครองนักเรียนนักศึกษา ในสถานศึกษาหรือศูนย์การเรียนรู้เด็กต่างด้าวสามารถเลือกซื้อประกันสุขภาพดังกล่าวได้ตามความเหมาะสม

2. กสม. ตรวจสอบกรณีนักกิจกรรมจังหวัดชายแดนภาคใต้ถูกฟ้องปิดปาก ย้ำหน่วยงานความมั่นคง ต้องเปิดพื้นที่ให้ประชาชนใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นอย่างสันติในที่สาธารณะ

นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เปิดเผยว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้รับเรื่องร้องเรียนเมื่อเดือนมกราคม 2567 ระบุว่า นักกิจกรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ทำกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดงานเสวนาวิชาการ กิจกรรมชุมนุมเพื่อแสดงออกทางอัตลักษณ์ การทำสื่อทางเลือกเพื่อนำเสนอมุมมองของภาคประชาชน การเข้าร่วมเจรจากรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐจะทำการชุดศพ เพื่อชันสูตรพลิกศพ และการเปิดรับบริจาคกระดุมเงินช่วยเหลือญาติของผู้เสียชีวิต ถูกดำเนินคดีโดยหน่วยงานของรัฐฝ่ายความมั่นคง (ผู้ถูกร้อง) เพื่อบีบพื้นที่การมีส่วนร่วมให้แคบลงและปิดกั้นการแสดงออกต่อสาธารณะ รวมถึงปิดกั้นการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น อันมีลักษณะเป็นการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะ (Strategic Lawsuit Against Public Participation: SLAPPs) หรือ ฟ้องปิดปาก จึงขอให้ตรวจสอบ

กสม. ได้พิจารณาข้อเท็จจริงจากผู้ร้อง หน่วยงานของรัฐฝ่ายความมั่นคง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ หน่วยงานภาคประชาสังคม เอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ประกอบหลักฐานหมาย และหลักสิทธิมนุษยชนแล้วเห็นว่า กรณีตามคำร้องมีประเด็นต้องพิจารณาเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง การดำเนินคดีต่อนักกิจกรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีลักษณะเป็นการฟ้องปิดปาก (SLAPPs) เห็นว่า การคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงออกเป็นสิ่งสำคัญในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชนซึ่งได้รับการรับรองในสนธิสัญญาระหว่างประเทศ และก่อให้เกิดผลดีโดยเฉพาะกรณีที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาสาธารณะ เช่น การตรวจสอบการทำหน้าที่ของฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ หรือฝ่ายตุลาการ การดำเนินคดีเพื่อยับยั้งการมีส่วนร่วมในประเด็นสาธารณะและบีบบังคับให้ยุติการแสดงข้อเท็จจริงหรือความคิดเห็นในกิจการสาธารณะ ย่อมเป็นการจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกจนเกินสมควรแก่เหตุ

กรณีตามคำร้อง กสม. เห็นว่ามีการดำเนินคดีเพื่อจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น 2 กรณี ได้แก่ (1) การดำเนินคดีต่อนักกิจกรรมกลุ่มคนรุ่นใหม่ชาวมุสลิม ในกิจกรรมการชุมนุมเนื่องในวันเฉลิมฉลองฮารีรายอ บริเวณหาดวาสุกรี อำเภอสาขบุรี จังหวัดปัตตานี เมื่อเดือนพฤษภาคม 2565 ซึ่งเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่ได้มีพื้นที่แสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ มีการขออนุญาตจัดงานและไม่ปรากฏว่าการจัดกิจกรรมมีการใช้กำลังหรืออาวุธ ขูยงปลุกปั่น หรือมีลักษณะเป็นการปกปิดข้อมูลแต่อย่างใด แต่หน่วยงานของรัฐกลับดำเนินคดีต่อ

นักกิจกรรมจำนวน 9 คน ที่ร่วมการประชุม ซึ่งต่อมาไม่พบว่า มีการกระทำที่อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐหรือความสงบเรียบร้อยของประชาชน แต่ทำให้ผู้ถูกกล่าวหาไม่มีการดำเนินการต่อสู้คดีมากกว่า 2 ปี และ (2) การดำเนินคดีต่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมเสวนาในการกำหนดอนาคตตนเอง “สิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเองกับสันติภาพปาตานี” จัดโดยนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เมื่อเดือนมิถุนายน 2566 ซึ่งมีการเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางการเมืองมานำเสนอมุมมองและผลักดันแนวทางสันติภาพในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ โดยไม่ปรากฏว่ามีการกระทำที่เป็นการยุยงปลุกปั่นให้เกิดความแตกแยกเช่นกัน จึงเห็นว่า การดำเนินคดีกับนักกิจกรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งสองกรณีนี้เป็นการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือยับยั้งการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเกินสมควรแก่เหตุ อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ประเด็นที่สอง การดำเนินคดีต่อนักกิจกรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในความผิดฐานขัดขวางเจ้าพนักงานในการปฏิบัติการตามหน้าที่ เห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติเกี่ยวกับการชั้นสูตรพลิกศพว่า เมื่อปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดตายโดยผิดธรรมชาติหรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานให้มีการชั้นสูตรพลิกศพ นอกจากนี้ ถ้าศพนั้นฝังไว้แล้วให้ผู้ชั้นสูตรพลิกศพจัดให้ขุดศพเพื่อตรวจดู แต่ตามหลักศาสนาอิสลาม การชั้นสูตรพลิกศพมุสลิมที่เสียชีวิตแบบปกปิดย่อมกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่มีความจำเป็น จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงปรากฏว่า เมื่อปี 2565 นักกิจกรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้เข้าร่วมเป็นศูนย์กลางเพื่อเจรจาระหว่างญาติของผู้เสียชีวิตกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ กรณีที่มีการพบศพนาย ย. โดยพนักงานสอบสวนได้อนุญาตให้ญาตินำศพผู้เสียชีวิตไปประกอบพิธีทางศาสนาแล้ว แต่ต่อมาเห็นว่าดีเอ็นเอของร่างผู้เสียชีวิตกับนาย ย. ไม่ตรงกัน จึงมีความจำเป็นต้องขุดศพเพื่อชั้นสูตรพลิกศพ แต่ญาติและประชาชนไม่ยินยอม พนักงานสอบสวนจึงได้กล่าวหาและดำเนินคดีผู้ที่เกี่ยวข้องในข้อหายุยงปลุกปั่น และขัดขวางเจ้าพนักงานในการปฏิบัติการตามหน้าที่ ส่วนนักกิจกรรมที่เข้าร่วมสังเกตการณ์การขอรับศพก็ถูกกล่าวหาและดำเนินคดีในลักษณะเดียวกัน กสม. เห็นว่ากรณีนี้เมื่อพนักงานสอบสวนได้มอบศพนาย ย. ให้แก่ญาติ ไปประกอบพิธีทางศาสนาแล้ว การที่เจ้าหน้าที่อ้างเหตุจำเป็นที่จะต้องตรวจสอบหรือพิสูจน์อัตลักษณ์ของศพตามกฎหมายสมควรจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวังและตรวจสอบข้อเท็จจริงให้แน่ชัดตั้งแต่ต้นก่อนจะมอบศพให้แก่ญาติ เพราะเมื่อมีการประกอบพิธีทางศาสนาแล้ว การขุดศพย่อมกระทบต่อความเชื่อทางศาสนาของญาติผู้เสียชีวิต ซึ่งเจ้าหน้าที่จะต้องคำนึงถึงการให้เกียรติและคุ้มครองคุณค่าอันสูงส่งของความเป็นมนุษย์ที่มีติดตัวมาตั้งแต่เกิดจนแม้กระทั่งเสียชีวิตลงกลายเป็นศพ ประกอบกับเมื่อการตรวจสอบพบว่าศาลจังหวัดนราธิวาสมีคำพิพากษายกฟ้องนักกิจกรรมในคดีดังกล่าวเนื่องจากพยานหลักฐานไม่เพียงพอ จึงยังเป็นการแสดงให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายความมั่นคงมุ่งหมายดำเนินคดีเพื่อหวังผลให้นักปกป้องสิทธิมนุษยชนยุติบทบาทในการเรียกร้องให้มีการแก้ไขปัญหา อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ประเด็นที่สาม การดำเนินคดีต่อนักกิจกรรม (กลุ่มชมรมพ่อบ้านใจกล้า Butler's Club) ที่จัดกิจกรรมเรียไรงินเพื่อรับบริจาคช่วยเหลือญาติผู้เสียชีวิต ซึ่งกรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้แต่งตั้งคณะพนักงานสอบสวนสืบสวนข้อเท็จจริง ในคดีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

และความผิดฐานถือ โกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 343 โดยกล่าวอ้างความเชื่อเกี่ยวกับผู้เสียชีวิตในลักษณะ “ชะฮีด” ซึ่งเมื่อพิจารณาจากการพิทวา (ชี้แจง) หลักการศาสนาอิสลาม เรื่องชะฮีด ของสำนักจุฬาราชมนตรีที่ระบุว่า การเสียชีวิตลักษณะนี้ไม่ได้หมายความว่าเฉพาะการเสียชีวิตจากสงครามศาสนาตามที่หน่วยงานฝ่ายความมั่นคงมีความเข้าใจเท่านั้น การดำเนินคดีของพนักงานสอบสวนต่อนักกิจกรรมจึงเกิดจากความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับหลักการศาสนา อันส่งผลให้เกิดการปิดกั้นการใช้สิทธิและเสรีภาพเพื่อยับยั้งการมีส่วนร่วมในประเด็นสาธารณะของนักกิจกรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงเป็นกระทำการอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนเช่นกัน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น กสม. ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2568 จึงมีมติให้ข้อเสนอแนะไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการสรุปได้ ดังนี้

(1) ให้ตำรวจภูธรภาค 9 สำนักงานอัยการภาค 9 และกรมสอบสวนคดีพิเศษ นำรายงานผลการตรวจสอบฉบับนี้เป็นข้อมูลประกอบการดำเนินคดีในส่วนที่อยู่ในความรับผิดชอบ รวมทั้งตรวจสอบการกระทำของเจ้าหน้าที่ที่ปิดกั้นเสรีภาพในการแสดงออกและการติดต่อสื่อสาร

(2) ให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเป็นหน่วยงานหลักร่วมกับกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า (กอ.รมน.ภาค 4 สน.) ดำรวจภูธรภาค 9 และกรมสอบสวนคดีพิเศษ เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานฝ่ายความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในเรื่องการเคารพหลักสิทธิมนุษยชน แนวทางสันติวิธี แนวคิดด้านพหุวัฒนธรรม และการแสดงอัตลักษณ์ของชาวมุสลิม รวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

(3) ให้ กอ.รมน.ภาค 4 สน. และตำรวจภูธรภาค 9 อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะเป็นสถานที่ชุมนุม รวมถึงกำชับการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ว่าต้องไม่ขัดขวางหรือรบกวนการชุมนุมที่เป็นไปอย่างสงบโดยปราศจากเหตุผลอันสมควร นอกจากนี้ให้ทั้งสองหน่วยงานร่วมกับกรมสอบสวนคดีพิเศษใช้แนวทางสันติวิธีในการปฏิบัติหน้าที่ โดยใช้วิธีการชี้แจงข้อเท็จจริงในประเด็นที่ถูกวิจารณ์หรือกล่าวหาเป็นวิธีการแรก และใช้มาตรการในการดำเนินคดีเป็นวิธีการสุดท้าย ตามแนวทางที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562

(4) ให้ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ร่วมกับกระทรวงยุติธรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องติดตามเฝ้าระวังเหตุการณ์ ประสานงานเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชน อำนวยความสะดวกและเปิดพื้นที่ให้ประชาชนใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกได้อย่างสันติในที่สาธารณะและสื่อออนไลน์ต่าง ๆ และติดตามให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกดำเนินคดี รวมทั้งให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม

(5) ให้สภาความมั่นคงแห่งชาติเร่งลดจำนวนพื้นที่ความมั่นคงที่ไม่ปรากฏเหตุการณืความรุนแรง และควรใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบังคับแทนกฎหมายพิเศษที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง และให้กำหนดนโยบายระดับชาติในการกำกับการบริหารงานของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ กอ.รมน.ภาค 4 สน. โดยเน้นการสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการพูดคุย และการปฎิภาสาธารณะของประชาชน

(6) ให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพพิจารณาเร่งรัดการตรากฎหมาย ระเบียบ หรือมาตรการ เพื่อป้องกันการดำเนินคดีเชิงยุทธศาสตร์เพื่อระงับการมีส่วนร่วมของสาธารณชน (Anti-SLAPP Law) เพื่อใช้เป็นมาตรการหรือกลไกในการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

3. กสม. มีท่าทีกรณีวางระเบิดสังหารและยิงข้าครุ ดชด.พ่อลูกที่ จ.นราธิวาส ขอให้เร่งนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษโดยเร็ว เพิ่มมาตรการคุ้มครองประชาชน

นายวสันต์ ภัยหลีกลี้ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เปิดเผยว่า ตามที่ปรากฏเหตุคนร้ายลอบวางระเบิดบริเวณถนนสายศรีสาคร-ลูโป๊ะยี่อริง อ.ศรีสาคร จ.นราธิวาส โดยมีเป้าหมายคือครู โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน (ดชด.) บ้านตืองอช่างกลปทุมวันอนุสรณ์ 13 กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 44 จำนวน 2 ราย ได้แก่ พ.ต.ท.สุวิทย์ ช่วยเทวฤทธิ์ อายุ 56 ปี ผู้เป็นบิดา และ ด.ต.โดม ช่วยเทวฤทธิ์ อายุ 35 ปี ผู้เป็นบุตร ซึ่งหลังเกิดเหตุระเบิดคนร้ายได้ยิงซ้ำจนเสียชีวิต เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2568 ที่ผ่านมานั้น

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ขอแสดงความเสียใจอย่างสุดซึ้งไปยังครอบครัวและญาติมิตรของครู ดชด. พ่อ-ลูกผู้เสียชีวิต และขอประณามการกระทำอันโหดร้ายของผู้ก่อเหตุที่มุ่งหมายให้เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งทำหน้าที่ส่งเสริมการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนในพื้นที่ห่างไกลได้รับอันตรายถึงแก่ชีวิต เหตุการณ์นี้ไม่เพียงนำมาซึ่งการสูญเสียบุคลากรทางการศึกษาที่สำคัญในพื้นที่ แต่ยังทำให้เด็กนักเรียนในโรงเรียน ดชด. ต้องได้รับผลกระทบทางการศึกษาด้วย

เหตุการณ์สะเทือนขวัญที่เกิดขึ้นนี้ ได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งเป็นปัญหาที่สะสมมายาวนาน กสม. ขอให้รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งสืบสวนสอบสวน และนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกระบวนการยุติธรรมอย่างรวดเร็ว พร้อมเพิ่มมาตรการคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่ประชาชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ และเด็กนักเรียนในพื้นที่ รวมทั้งให้ความช่วยเหลือเยียวยาครอบครัวของครู ดชด. ผู้เสียชีวิตอย่างเหมาะสม

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

17 มกราคม 2568